



**Udlændinge- og
Integrationsministeriet**

Styrelsen for International
Rekruttering og Integration

KORT FORTALT

- Undersøgelse af tre indsatser over for negativ social kontrol og radikaliserings

Følgeforskningsrapport fra VIVE, 2021

Anika Liversage & Line Mehlsen

**Styrelsen for International
Rekruttering og Integration**

© 2022 Styrelsen for International
Rekruttering og Integration

E-mail: siri@siri.dk
www.siri.dk

Januar 2022

Alle rettigheder tilhører Styrelsen for
International Rekruttering og
Integration.

Udgivelsen kan frit hentes på
www.stopekstremisme.dk og
www.Integrationsviden.dk

Styrelsen for International Rekruttering
og Integrations udgivelser kan frit
citeres med tydelig kildeangivelse

Indledning

VIVE har gennemført et følgeforskningsprojekt af to af SIRI's "indsatser overfor negativ social kontrol", navnlig Dialogkorpset og Meningsdannernetværket samt dialogbaserede workshops om radikaliserings og diskrimination, som hører hjemme under Aarhus Kommune. Sidstnævnte har sidenhen skiftet navn til "dialogbaseret workshop om kritisk tænkning, diskrimination og radikaliserings". I forlængelse heraf har VIVE bragt en række anbefalinger til udviklingen og implementering af lignende indsatser fremadrettet. Ønsker man mere konkret støtte og rådgivning til forebyggelse af ekstremisme og æresrelaterede konflikter, herunder rådgivning i organisering af indsatser og dialogbaserede tiltag, anbefales det, at man tager kontakt til SIRI.

I "[Undersøgelse af tre indsatser over for negativ social kontrol og radikaliserings](#)" bringer VIVE flere brugbare pointer i forhold til indsatser, der har til formål at forebygge negativ social kontrol og ekstremisme gennem formidling og dialog, som inspirerer til kritisk refleksion. SIRI vil her give et kort indblik i de pointer, som vurderes mest centrale for forebyggelsesarbejdet, samt give SIRI's bud på, hvordan disse kan anvendes i praksis.

SIRI har inddelt VIVE's anbefalinger i tre kategorier:

- 1) målgruppens sociale kontekst kan have indflydelse på virkningen af indsatsen
- 2) formidlerens rolle er afgørende for indsatsen
- 3) kortvarige og enkeltstående indsatser har begrænset effekt.

Det er værd at påpege, at de tre kategorier generelt set kan anvendes til at målrette og fokusere udviklingen af sin indsats. De kan anvendes som opmærksomhedspunkter i udarbejdelsen af forandringsteori og smart-sikrede mål, når man som kommunal fagperson eller lignende går i gang med at udvikle eller revidere en indsats. Man kan med fordel gøre sig følgende overvejelser:

- Hvilke konkrete problemer søger vi at løse?
- Hvad skal til for at nå de identificerede mål?
- Hvordan gør vi det konkret? – hvem skal vi nå og hvordan? Kan vi eksempelvis nøjes med individer, eller skal vi arbejde med konteksten og det sociale netværk?

- Hvilke greb/metoder/redskaber skal vi bruge? Det kan være en længerevarende indsats, dialog eller undervisning, skal der trækkes på forandringsledelse/nudging/wicked problems eller lignende?
- Hvordan bliver vi accepteret af deltagerne? Hvordan giver vi eksempelvis konkret plads til frustrationer/erfaringer og forhandler problemforståelser på en konstruktiv måde?
- Hvem skal være formidlere, og hvordan bestemmer vi, hvilke kompetencer de skal have? Et eksempel herpå kan være, at hvis man anvender en peer-to-peer-tilgang, kan det give mening at overveje, om vedkommende vil blive opfattet som en peer og hvorfor/hvorfor ikke.
- Hvordan vil vi konkret forberede formidlerne, så de er reflekterede omkring deres egen position og forforståelser? Hvordan sikrer vi løbende understøttelse af dem? Det kan blandt andet være igennem feedback – både enkeltvis og i grupper. På den måde kan man skabe et fælles rum for udveksling af erfaringer og mulighed for videreudvikling.
- Hvordan skal projektudviklingsgruppen sammensættes i forhold til tværfaglighed? Hvilke kompetencer er der brug for i den konkrete indsats, der skal udvikles?
- Det kan desuden være en fordel at udvikle en drejebog for indsatsen for at undgå, at udviklingen af indsatsen bliver personbåren. Det kan også sikre en ensretning af afviklingen af eksempelvis workshops.

Inden indsatser søsættes, kan det også give mening at lave pilottest, hvor man involverer udvalgte sparringspartnere, som hjælper med at identificere eventuelle udfordringer og mulige justeringer i forhold til indhold, formidling, metoder, didaktik osv. Det kan også være en fordel, hvis man inkluderer løbende feedback og stop, hvor indsatserne justeres hvis nødvendigt.

I det følgende gennemgår SIRI sit udtræk af VIVE's anbefalinger og kommer med bud på, hvordan anbefalingerne kan bruges i praksis.

Målgruppens sociale kontekst kan have indflydelse på virkningen af indsatsen

I individrettede indsatser som de undersøgte i VIVE's rapport kan det være svært at påvirke dybereliggende værdier, hvis deltagerne vender hjem til en uændret social kontekst. Et eksempel herpå er anvendelsen af fakta, som på den ene side kan virke engagerende og åbne op for nye perspektiver, men kan på den anden side også udfordre etablerede forståelser i for eksempel etniske minoritetsmiljøer. Dermed kan nogle unge sættes i en vanskelig situation, når de modtager ny viden, uden at deres bredere netværk får del heri.

SIRI anbefaler

Derfor anbefaler SIRI, at sådanne indsatser ikke står alene, men derimod i forlængelse af en række indsatser til andre målgrupper i den "sociale kontekst". Det kan eksempelvis være nabolagsorganisationer, forældre, borgermøder eller lignende. På den måde er det muligt at understøtte, at flere får indblik i denne viden, og dermed potentielt lindre den vanskelige situation, nogle unge såvel som voksne sættes i, når de modtager ny viden i en uændret social kontekst. Kontaktskabelsen og det at trænge igennem til disse målgrupper kan være forbundet med udfordringer, men en vedvarende og respektfuld kontaktskabelse til bestemte personer i målgrupperne kan åbne muligheder.

Formidlerens rolle er afgørende for indsatsen

I VIVE's rapport er det tydeligt, at formidlerne spiller en afgørende rolle for modtagelsen og udfaldet af indsatsen på tværs af de tre undersøgte indsatser. Både Meningsdannernetværket og Dialogkorpset er bygget op omkring en peer-to-peer-tilgang, hvor formidlerne har et fællestræk, ofte etnicitet, med målgruppen. Dette kan være en engagerende faktor. VIVE's empiri viser dog også, at deltagerne i nogle tilfælde dels efterspørger andre former for lighed mellem formidler og målgruppe (for eksempel på baggrund af køn), dels ikke oplever den intendede lighed. Nogle fandt peer-to-peer-elementet direkte problematisk, og det skabte en umiddelbar modstand mod indsatsen.

SIRI anbefaler

Derfor anbefaler SIRI grundige overvejelser om, hvad en peer er, når fagpersoner anvender en peer-to-peer-tilgang. Hvad ligger til baggrund for den lighed, man forestiller sig findes mellem formidleren og målgruppen?

Fagpersoner kan også anvende andre tilgange til udvælgelsen af formidlerne, eksempelvis aldersforskydning. Denne tilgang kan være brugbar i skoleindsatser, hvor der kan være et behov for en større viden og livserfaring end målgruppen (eksempelvis udskolingen eller 1.g). Dertil kan aldersforskellen give formidleren mere autoritet. Fagpersonerne må selvsagt vurdere og vælge den mest optimale tilgang. Pointen er blot, at hvis den forestillede lighed mellem formidler og målgruppe ikke opleves i praksis, kan man som fagperson eventuelt sadle om i forhold til udvælgelsen af formidlere. Det kan ske som led i den løbende feedback og justering af indsats som nævnt tidligere.

Fagpersoner kan med fordel tage sig god tid til rekrutteringen af formidlere for at få tilknyttet de rette formidlere med de nødvendige kvalifikationer. Ligeledes kan fagpersoner støtte og sørge for at skabe ejerskab blandt formidlerne. De nødvendige kvalifikationer hos formidlerne kan også ændre sig over tid, hvis målgruppen eksempelvis opnår en større viden om emnet. Det er derfor relevant at undervise formidlerne i spørgeteknikker, klasserumsledelse, relationsarbejde,

didaktiske greb og viden om emnet samt italesætte emner som åbenhed, omstillingsparathed og det uventede, opbrud og modvillighed. Dette kan være med til at sikre, at formidlerne er klædt på til at håndtere en bred vifte af situationer.

Fagpersoner kan også opstille cases i rekrutteringsprocessen for at få et indblik i, hvordan den potentielle formidler håndterer en given situation både fagligt og personligt. Det kan dertil give god mening at have et grundigt introduktionsforløb til indsatsen. Sidemandsoplæring kan være en mulighed. Her observerer formidlerne i en rum tid og har samtidig en løbende dialog om observationerne med andre formidlere, herunder en erfaren formidler. Her anbefaler SIRI, at der afsættes god tid til spørgsmål og undren. Derefter kan den nye formidler gennemføre indsatsen sammen med en mere erfaren formidler med ligeledes efterfølgende sparring, inden formidler tager fuldt ejerskab over den indsats, vedkommende er en del af. Anvendes et sådan introduktionsforløb, vil opstartsperioden være relativt lang, men i længden kan det give en mere fri gennemførelse af indsatsen.

Kritisk reflekterende overfor egen position

I rapporten pointerer VIVE også, at det er en fordel, hvis formidleren er kritisk reflekterende over sin egen position. På tværs af de tre indsats viste det sig, at en stor del af de interviewede havde erfaringer med diskrimination. Det kan derfor give god mening, hvis formidleren giver plads til frustrationer over disse oplevelser. Rapporten viser også, at italesættelsen af emnet diskrimination i Aarhus-indsatsen umiddelbart var et velegnet greb, hvis formidleren eksplicit inddrager sine egne erfaringer med diskrimination i deres workshops.

Rapporten konkluderer desuden, at de problemer, indsatsen ønsker at løse, ikke nødvendigvis har en objektiv eksistens, og sommetider har deltagerne en anden oplevelse af, hvad problemet er. Når deltagerne ikke tilslutter sig den problemforståelse, formidlerne tager afsæt i, kan det bidrage til at skabe modstand hos målgruppen frem for at føre til ændringer i en ønsket retning. VIVE bringer et eksempel på dette, hvor en deltager ser forældres kontrol som positivt, fordi de dermed støtter op om unges gennemførelse af uddannelse. Det kan også være, at de ser forældrene som magtesløse (frem for magtfulde), blandt andet fordi den danske stat støtter børn og unge i at udfordre deres forældre. Det er derfor vigtigt at være åben over for alternative problemforståelser, så deltagerne føler sig hørt og anerkendt.

SIRI anbefaler

Oplever fagpersoner, at der er forskellige problemforståelser, anbefaler SIRI også træning af formidlerne i at drøfte nuancer. På den måde kan formidlerne øve sig i situationer, hvor budskabet opleves anderledes af målgruppen. Denne tilgang kan bidrage til, at formidlerne bliver mere omstillingsparate og klædt på til at indgå i denne type af diskussioner med åbenhed og anerkendelse. Det kan blandt andet opnås via følgende formuleringer: "Ja, spændende. Vil du prøve at sige lidt mere om det?", "Hvad tænker I andre?", "Kan man fx se det fra x perspektiv?", "Hvad er det positive og det negative?" osv. Idéen er at skabe en mere åben debat, når formidlerne eventuelt møder modstand over for indsatsens problemforståelse.

Kortvarige og enkeltstående indsatser har begrænset effekt

Rapporten viser, at kortvarige og enkeltstående indsatsers effekt kan være meget forskellig fra deltager til deltager. Det samme budskab kan blive tolket forskelligt afhængigt af forskellige delmålgruppers og enkeltpersoners forforståelser og erfaringshorisonter. Med denne uforudsigelighed kan en indsats potentielt gøre en stor forskel for én deltager, mens andre deltagere ikke føler sig berørt af det, de har deltaget i.

VIVE peger desuden på forskning, der viser, at enkeltstående og kortvarige indsatser har et begrænset potentiale til at skabe blivende forandringer hos deltagerne.

SIRI anbefaler

Denne pointe kan umiddelbart være udfordrende at overkomme i den konkrete afvikling af en enkel dialogbaseret indsats. En måde at gribe dette an på kan dog være at have flere sideløbende indsatser. Man kan altså etablere en dialogbaseret indsats som en del af en bredere vifte af indsatser, som henvender sig både til forældre, borgere generelt, fagpersoner og unge.

Derved er det altså ikke nok med en enkel indsats til en enkel målgruppe, men nærmere flere konkrete indsatser, der taler til forskellige målgrupper. Dette ligger også i forlængelse af pointen om, at ny viden kan sætte unge i en vanskelig position, hvis deres sociale kontekst er uforandret. Dette er desuden i tråd med VIVE's anbefalinger til, hvordan fagpersoner kan anskue lignende indsatser fremadrettet.

Afsluttende bemærkninger

Ønsker man som kommunal fagperson at igangsætte eller revidere indsatser som de omtalte, anbefales det, at man tager kontakt til SIRI. Vi tilbyder rådgivning og sparring til kommuner både konkret om denne slags indsatser samt mere overordnet om forebyggelse og håndtering af æresrelaterede konflikter, negativ social kontrol og ekstremisme.

Du kan gå på opdagelse i SIRI's værktøjer til forebyggelse her:

[Æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol](#)

[Ekstremisme](#)

Du kan desuden læse hele VIVE's rapport [her](#).

